

زندگی و اندیشه بزرگان جامعه‌شناسی

www.ketab.ir

تألیف لیونیس کوزر
ترجمه محسن ثلاثی

کوزر، لوئیس آلفرد، ۱۹۱۳ -

Coser, Lewis Alfred

زندگی و اندیشه بزرگان جامعه‌شناسی / تالیف لیوئیس کوزر؛ ترجمه محسن ثلاثی. - تهران: علمی، ۱۳۷۳.
[۶۳۰] ص.: مصور.

فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

Masters of Sociological thought; ideas in historical...

عنوان اصلی:

چاپ قبلی: علمی، سخن، ۱۳۶۸.

واژه‌نامه.

کتابنامه به صورت زیرنویس.

ISBN 978 - 964 - 404 - 281 - 2

چاپ هشتم: ۱۳۷۹

۱. جامعه‌شناسان. ۲. جامعه‌شناسی - تاریخ. الف. ثلاثی، محسن، ۱۳۲۴ - ، مترجم. ب.

عنوان.

۳۰۱ / ۰۹۲۲

۹ ز ک / ۱۹ HM

۱۳۷۳

م۷۳ - ۲۶۷۹/۷۸

کتابخانه ملی ایران

لین اثر ترجمه‌ای است از:

Masters of Sociological Thought

LEWIS A. COSER

HARCOURT BRACE JOVANOVICH, INC. 1971

طرح روی جلد از افشان نقره‌کار

زندگی و اندیشه بزرگان جامعه‌شناسی

تألیف: لیوئیس کوزر

ترجمه: محسن ثلاثی

چاپ بیست و سوم ۱۴۰۰

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

لیتوگرافی: صدف ۸۸۳۰۵۳۳

چاپ: مهارت

خیابان انقلاب - خیابان ۱۲ فروردین - خیابان شهدای ژاندارمری - پلاک ۱۰۳

تلفن: ۶۶۴۶۳۰۷۲ - ۶۶۴۶۰۵۱۱ - ۶۶۴۶۰۵۱۲

حق چاپ برای ناشر محفوظ است.

شابک ۹۷۸-۹۶۴-۴۰۴-۲۸۱-۲ ۹۷۸-۹۶۴-۴۰۴-۲۸۱-۲ ISBN 978 - 964 - 404 - 281 - 2

پیشگفتار

يك كتاب درسى زمانى جاي خود را باز مى‌كند كه بر چند نسل از دانشجويان تأثير ماندگارى گذاشته باشد. رشته بزرگى نمونه‌هاى برجسته‌اى از اين دست كتاب‌ها را دارد كه عبارتند از: كالبدشناسى گري، فيزيولوژى استارلینگ و كتاب اصول و عمل اسلر. علوم اجتماعى نيز اقتصاد ساموئلسون، انسان‌شناسى كروپر و جرم‌شناسى سوترلند را دارد. من بر اين باورم كه كتاب زندگى و اندیشه بزرگان جامعه‌شناسى ليويس كوزر كه دبرى است به آن نيازمند بوده‌ايم و هم‌اکنون كتاب نمونه‌اى به‌شمار مى‌آيد، از آن كتاب‌هاى است كه در کنار نمونه‌هاى انگشت‌شمار بالا جاي خواهد گرفت.

مهارت چشم‌گير استاد كوزر در چكیده كردن مفاهيم پيچيده بدون پايين آوردن سطح آن‌ها، او را قادر مى‌سازد كه به ژرفاى اين مفاهيم رخنه كند. در نتيجه، اين كتاب كه به شرح اندیشه كلاسيك جامعه‌شناختى مى‌پردازد، آهنگ انتقادى، پهنه‌اى فراگير و وسواس در جزئيات را ويژگى خود ساخته است. من كتاب ديگرى را نمى‌شناسم كه توانسته باشد نكات اساسى رشته پهناور نظريات كلاسيك جامعه‌شناختى را به اين درسى و فشرده‌گى تشریح كند.

بيشتر تاريخ‌هاى افكار جامعه‌شناختى كه پيش از اين عرضه شده‌اند، به گونه‌اى نوشته شده‌اند كه گويى اين افكار از اذهانى تراوش کرده‌اند كه در قالب جسمى نبوده‌اند و فشارها و انگيزش‌هاى زمان، مكان، تاريخ، جامعه و فرهنگ، بر آن‌ها بى‌تأثير بوده‌اند. اما كتاب زندگى و اندیشه بزرگان جامعه‌شناسى پديده‌ ديگرى است.

بیگمان، استاد کوزر پیشینه‌های فکری هر يك از شیوه‌های عمده اندیشه جامعه‌شناختی و تا اندازه‌ای، سرنوشت بعدی آن را نیز پی‌رسی می‌کند، اما فراسوی توجه به این رشته وابستگی افکار، او برای تحلیل و تفسیر تحول این افکار، از چشم‌اندازهای ساخته و پرداخته رشته جامعه‌شناسی نیز استفاده می‌کند. او کار هر نظریه‌پردازی را به تاریخ زندگی‌اش (از دو جنبه اجتماعی و روانشناختی آن)، فراز و نشیب‌کاری و جایگاهش در چهارچوب ساختار اجتماعی و همچنین به سبک بسیار مؤثری، به مخاطبان مهم و گروه‌های مرجع آن نظریه‌پرداز مرتبط می‌سازد. استاد کوزر با مرتبط ساختن افکار و بر و دورکیم، کولی و پارتو به زمینه‌های شاخص زندگی، تاریخ و ساختار اجتماعی‌شان، فهم ما را از اندیشه آن‌ها، گسترده‌تر و ژرف‌تر می‌سازد، ضمن آن که پنداشت‌های ناآشکار و پایبندی‌های ارزشی‌شان را نیز به ما گوشزد می‌کند.

استاد کوزر این کار را به نثری روشن و روان انجام می‌دهد و سبک نگارش او با نثر مطول و مبهمی که دیری است به جامعه‌شناسی معرفت آسیب رسانده است، خوشبختانه تضاد دارد. از این جهت، تحلیل‌های انتقادی او در سراسر این کتاب، سیاق دانش‌پژوهانه‌شان را حفظ می‌کنند و مانند آن «تحلیل‌های ایدئولوژیک» عوام‌پسندانه و توطئه‌پردازانه‌ای نیستند که به جای کاربرد تحلیل‌های عقلی، بیشتر در صدد آنند که با استفاده از تاکتیک آسان حملات حق‌به‌جانبانه علیه شخصیت افراد، مشت اذهان درجه يك را باز کنند و ارزش آن‌ها را پایین آورند.

روش این کتاب در پرداختن به دوازده استاد شناخته‌شده رشته جامعه‌شناسی، این دو گفته حکیمانه را به یادمان می‌آورد که به نظر من، برای جامعه‌شناسان و نیز دانشوران و دانشمندان دیگر، راهنماهای برجسته‌ای به‌شمار می‌آیند. یکی از آن‌ها، این گفته کوتاه آلفرد نورث وایتهد است که «علمی که در فراموش کردن بنیانگذارانش تردید از خود نشان دهد، دیری نخواهد پایید». دیگری، این گفته نیلز آبل، ریاضیدان جوان و نابغه است که «به نظر من، اگر کسی بخواهد در ریاضیات پیشرفت کند، باید از استادان درس فراگیرد، نه از شاگردان».

در نگاه نخست، این دو گفته، اگر نه متناقض با یکدیگر، دست‌کم مغایر می‌نمایند. به نظر می‌رسد که وایتهد می‌خواست بگوید که استادان پیشین را باید کنار گذاشت، کارهای‌شان را باید ندیده گرفت و خاطره‌شان را نباید زنده نگهداشت، حال آن که چنین می‌نماید آبل مطالعه هرچه بیشتر آثار این استادان را توصیه می‌کند. اما این برداشت‌های سطحی، تعبیرهای بس نادرستی‌اند که از نادیده گرفتن زمینه‌های این دو گفته سرچشمه می‌گیرند - درست همان خطایی که استاد کوزر می‌کوشد تا پرهیز از آن را به ما بیاموزد. آیا برآستی می‌توان باور کرد که وایتهد با آن دل‌بستگی‌اش به تاریخ

افکار، دانش به این تاریخ را ناپسند انگاشته باشد؟ خیر؛ همچنان که زمینه مستقیم این گفته نشان می‌دهد، او در واقع از این طریق می‌خواست به همه ما چنین هشدار دهد که اگر تنها به تفسیر زاهدانه آثار بنیانگذاران بسنده کنیم و با کوشش‌های هرچه بیشتر، افکارشان را تحول نبخشیم، به جای پیشرفت در دانش پژوهی، در برزخ اسکولاستیسیسم فرو خواهیم افتاد؛ و آبل می‌خواست به ما گوشزد کند که مطالعه مستقیم آثار استادان، در دستیابی به سبک و ذوق سلیم عقلی، ما را یاری می‌دهد و درک ما را در زمینه شناخت مسایل مهم و راه‌حل‌شان، بالا می‌برد.

جای آن دارد که استاد کوزر این گفته قصار گوته را که در واقع تکمیل‌کننده گفته‌های وایتهد و آبل است، سرلوحه کتابش قرار دهد: «هرچه را که از پدرانیت به ارث می‌بری، بگیر، اما از آن خودت کن» در این کتاب، استاد کوزر ما را به خواندن آثار استادان جامعه‌شناسی در یک پرتو نوین فرا می‌خواند. او به ما کمک می‌کند تا میراث اندیشه جامعه‌شناختی‌مان را بگیریم و از آن خود سازیم و در مورد این استادان کاری را انجام دهیم که آن‌ها به آسانی نمی‌توانستند برای خودشان انجام دهند، یعنی تأثیر سبک زندگی و محیط کار و زیست‌شان را بر خصلت و جوهر اندیشه آن‌ها بازنماییم. لیوئیس کوزر با عرضه این کتاب، به عنوان جامعه‌شناس و تاریخ‌نگار نظریه جامعه‌شناختی، در جایی بس بلندتر از پیشی قرار می‌گیرد.

رابرت کی، مرتون

فهرست مطالب

۱۵	پیش درآمد
۲۳	اگوست کنت اندیشه
۳۶	روش‌های بررسی / قانون پیشرفت بشر / سلسله مراتب علوم / ایستایی و پویایی اجتماعی / آیین رهنمودی. زندگی
۴۶	اتحاد با سن سیمون زمینه فکری
۵۷	سنت پیشرفت / سنت نظم / سنت لیبرالیسم / تأثیر سن سیمون / تأثیر چشم همچشمی‌های روشنفکرانه. زمینه اجتماعی
۷۱	صحنه اجتماعی فرانسه در زمان کنت / نسل اگوست کنت - درد قرن / وعده علم / کنت بدون همفکران / کنت در جستجوی مخاطبان. چکیده
۷۵	کارل مارکس اندیشه
	نظریه طبقاتی / از خود بیگانگی / جامعه‌شناسی معرفت / پویایی دگرگونی اجتماعی.

- ۹۳ زندگی
مارکس به عنوان يك هگلگرای جوان / روزهای پاریس - مارکس به عنوان يك
سوسیالیست / پایان دوره کارآموزی.
- ۱۰۷ زمینه فکری
فکر پیشرفت / مفهوم از خود بیگانگی / مفهوم جامعیت / مفهوم کمالپذیری / وام
مارکس به معاصرانش.
- ۱۱۸ زمینه اجتماعی
زمینه خانوادگی / مخاطبان طبقه کارگر مارکس / انزوا و حاشیه‌نشینی مضاعف.
- ۱۳۱ چکیده

- هربرت اسپنسر
اندیشه
- ۱۳۵ رشد، ساختار و تمیز / جامعه جنگجو و جامعه صنعتی / تکامل تك خطی یا چندخطی /
کارکردگرایی / اصل عدم مداخله و بقای اصلح / موانع عینیت.
- ۱۵۱ زندگی
سالهای اقامت در لندن / نویسنده‌ای موفق
- ۱۵۸ زمینه فکری
سوابق / نفوذ معاصران.
- ۱۶۴ زمینه اجتماعی
زمینه پرورشی / دوستان و همکاران / مخاطبان و متقاضیان آثار اسپنسر.
- ۱۸۱ چکیده

- امیل دورکیم
اندیشه
- ۱۸۷ فرد و جامعه / جامعه‌شناسی دینی / جامعه‌شناسی معرفت / تبیین کارکردی.
- ۲۰۴ زندگی
کارنامه دانشگاهی دورکیم / درگیری‌های اجتماعی.
- ۲۱۲ زمینه فکری
نفوذ معاصران / تأثیرهای غیرفرانسویان.
- ۲۲۱ زمینه اجتماعی
دورکیم در جستجوی پیروان و مخاطبان / الگوهای نفوذ.

۲۴۲

چکیده

جورج زیمل

۲۴۷

اندیشه

جامعه‌شناسی صوری / روش دیالکتیکی در جامعه‌شناسی زیمل / اهمیت اعداد برای زندگی اجتماعی / نظر تناقض‌آمیز زیمل درباره فرهنگ نوین / نگاهی به فلسفه بول.

۲۶۸

زندگی

حاشیه‌نشین دانشگاه / يك مرد مسلط بر صحنه / کارنامه نویسنده زیمل.

۲۷۶

زمینه فکری

تأثیر داروین و اسپنسر / مرحله نهایی: فلسفه حیات‌گرایی.

۲۸۰

زمینه اجتماعی

صحنه عمومی / مخاطبان دوگانه زیمل.

۲۹۵

چکیده

ماکس وبر

۲۹۹

اندیشه

علم طبیعی، علم اجتماعی و ربط ارزشی / نمونه آلمانی / علیت و احتمال / انواع اقتدار / کارکرد افکار / طبقه، منزلت و قدرت / دیوانسالاری / عقلایی شدن و افسون‌زدایی.

۳۱۹

زندگی

وبر در خانه بدری / نخستین دوره دانشگاهی / سالهای چیره‌دستی / يك اخلاق‌گرای نمونه.

۳۳۲

زمینه فکری

وبر و میراث ایدآلیسم / وبر و تاریخ‌گرایی و جامعه‌شناسی آلمانی / دو نفوذ اساسی: نیچه و مارکس.

۳۴۰

زمینه اجتماعی

شبکه خانوادگی / صحنه عمومی / مرد دانشگاهی.

۳۵۱

چکیده

تورشتاین وبلن

۳۵۶

اندیشه

رہیافت کلی و بلن / کالبدشکافی رقابت / جامعه‌شناسی معرفت / تحلیل کارکردی / نظریه دگرگونی اجتماعی.

۳۶۹ زندگی

یک نروزی حاشیه‌نشین / یک دانشجوی حاشیه‌نشین / یک دانشگاهی حاشیه‌نشین / یک کارمند پیمانی حاشیه‌نشین.

۳۸۸ زمینه فکری

تأثیر مارکس، بلامی و تکاملگرایی / دین و بلن به عملگرایی.

۳۹۳ زمینه اجتماعی

یک مرد حاشیه‌نشین / مخاطبان و همکاران و بلن.

۴۰۴ چکیده

چارلز هورتون کولی

۴۰۹ اندیشه

خود آینه‌سان / نظریه رانینگ کولی درباره جامعه / گروه نخستین / روش جامعه‌شناختی / فراگرد اجتماعی / تحلیل نهادی.

۴۲۰ زندگی

حکیم آن آربر.

۴۲۵ زمینه فکری

دین کولی به بالدوین و جیمز.

۴۳۱ زمینه اجتماعی

وضع دانشگاهی کولی و مخاطبانش / میراث کولی.

۴۴۰ چکیده

جورج هربرت مید

۴۴۳ اندیشه

خود در جامعه / تکوین خود / «من» و «خودم» / مید به عنوان یک راهگشا.

۴۵۳ زندگی

مید در شیکاگو.

۴۶۱ زمینه فکری

میراث پروتستان‌تیسیم و فرهنگ مرزن‌نشینی / تکاملگرایی / ایدآلیسم آلمانی /

همکاری با عملگرایان.